

343.37:502.51
COBISS.SR-ID 513154485

**ИНКРИМИНАЦИЈЕ
ИЗ ЧЛАНА 209 И ЧЛАНА 210
ЗАКОНА О ВОДАМА**

Др Емир Ђоровић, доцент
Државни универзитет у Новом Пазару
Департман за правне науке*

---

1 * ecorovic@np.ac.rs

ИНКРИМИНАЦИЈЕ ИЗ ЧЛАНА 209 И ЧЛАНА 210 ЗАКОНА О ВОДАМА

Сажетак: У чланку аутор разматра два кривична дела из Закона о водама. Реч је о кривичним делима неовлашћеног пуњења и коришћења акумулације из члана 209 и оштећења при експлоатацији речних наноса из члана 210 овог закона. Према томе, ради се о инкриминацијама из споредног кривичног законодавства, којима у литератури није посвећено довољно пажње. Аутор је, најпре, размотрио питање објекта кривичноправне заштите ових кривичних дела, а потом је појединачно анализирао њихова обележја.

Кључне речи: Закон о водама, кривична дела, неовлашћено пуњење и коришћење акумулације, оштећење при експлоатацији речних наноса

УВОД

Поред инкриминација садржаних у тзв. основном кривичном законодавству, тј. Кривичном законнику (КЗ), кривично право Србије чине још и кривична дела садржана у тзв. споредном законодавству. У питању су закони који регулишу одговарајуће области друштвеног живота, али који у својим казним одредбама прописују и одговарајућа кривична дела, којима је циљ да тој области пружи и кривичноправну заштиту. Један од таквих закона је и Закон о водама (ЗВ) који прописује два кривична дела: *неовлашћено пуњење и коришћење акумулације* (члан 209) и *оштећење при експлоатацији речних наноса* (члан 210).

Кривичним делима из споредног законодавства долази до проширивања поља кривичноправне реакције. С друге стране, овим инкриминацијама се спочитава да су формулисана на нижем степену квалитета у односу на кривична дела из основног законодавства, посматрано номотехнички, те се указује и на проблем њихове усаглашености са материјом општег дела кривичног права. Али и поред тога, у домаћој литератури се овим кривичним делима не посвећује довољно пажње, тако да многа од њих нису адекватно теоријски анализирана. То нас је и потакло да у овом раду анализирамо кривична дела из ЗВ.

ПИТАЊЕ ОБЈЕКТА ЗАШТИТЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА ИЗ ЧЛ. 209 И 210 ЗВ

ЗВ уређује правни статус вода, интегрално управљање водама, управљање водним објектима и водним земљиштем, изворе и начин финансирања водне делатности, надзор над његовим спровођењем, као и друга питања значајна за управљање водама (члан 1 ЗВ). Према Закону о заштити животне средине вода представља једну од природних вредности, а оне пак чине конститутивни елемент појма животне средине (члан 3, став 1, тач. 1 и 3 ЗЗЖС). ЗВ у својим интерпретативним одредбама (члан 3) говори и о „загађењу воде“, „циљевима заштите животне средине“. Штавише, проблематици заштите воде од загађења посвећено је више одредаба ЗВ, као што су одредбе о: интегралном управљању водама (члан 24), а чије је једно од начела и начело одрживог развоја (члан 25); планским документима за управљање водама (члан 29, став 1, тачка 4, што је конкретизовано низом других одредаба, као, на пример, чланом 33); водној делатности (члан 43). Од нарочитог значаја су одредбе од чл. 92 до члана 104 тог закона које регулишу питања заштите воде од загађења.

Наведено може указивати на то да кривична дела из ЗВ спадају у област *еколошких деликата*, тј. *кривичних дела против животне средине*.

Међутим, ако се анализирају одредбе чл. 209 и 210 ЗВ (о чему ће бити речи у наредном излагању), може се уочити њихова блискост са *кривичним делима против опште сигурности људи и имовине*. Стиче се утисак да су управо кривична дела против опште сигурности људи и имовине била узор за формулисање инкриминација из ЗВ. Наиме, већ на „први поглед“ може се приметити номотехничка сличност потоњих кривичних дела са кривичним делима против опште сигурности људи и имовине.

Поред реченог, не би требало бити спорно ни то да се овим инкриминацијама штити и *здравље људи* (код дела из члана 209 експлицитно се наводи и *здравље људи* као нападни објект). Међутим, све ово не треба да збуњује. Наиме, ове три групе кривичних дела (против животне средине, против опште сигурности људи и имовине и против здравља људи) веома су блиске. Њихови објекти заштите се међусобно преплићу. Код нас су све до доношења садаважећег КЗ кривична дела против здравља људи и кривична дела против животне средине била регулисана у истој глави, а у теорији се наводило (и наводи) да се та добра штите и кривичним делима против опште сигурности људи и имовине (о томе: Ђоровић, 2009: 37–39). С тим у вези треба напоменути да једно кривично дело може имати више објеката заштите, али се на основу процене претежности добра које се њоме штити инкриминацији даје одговарајуће место у законодавству.

КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНОГ ПУЊЕЊА И КОРИШЋЕЊА АКУМУЛАЦИЈЕ ИЗ ЧЛАНА 209 ЗВ

Предметна инкриминација гласи:

„Ко без водне дозволе врши пуњење акумулације или користи воде из акумулације и тиме изазове опасност по живот или здравље људи или имовину, казниће се за кривично дело затвором од шест месеци до пет година“.

Радња извршења је постављена алтернативно, као: 1) вршење пуњења акумулације и 2) коришћење воде из акумулације (Stojanović i dr., 2017: 228). У оба случаја то се чини противправно, тј. без водне дозволе. Глаголи „врши“ и „користи“ дати су у трајном облику, тако да ће постојати само једно дело, а не стицај уколико је учинилац вишеструко предузео

неку од алтернативно прописаних радњи. Трајне глаголе треба тумачити на основу члана 112, став 30 КЗ.

Према члану 122, став 1 ЗВ водном дозволом се утврђују начин, услови и обим коришћења вода, начин, услови и обим испуштања отпадних вода, складиштење и испуштање хазардних и других супстанци које могу загадити воду, као и услови за друге радове којима се утиче на водни режим. Водну дозволу издаје орган, односно јавно водопривредно предузеће надлежно за издавање водних услова (члан 122, став 3 ЗВ). Чланом 118 ЗВ установљена је надлежност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, затим органа аутономне покрајине, органа локалне самоуправе и јавног водопривредног предузећа за издавање водних услова, па тиме и водних дозвола. Водна дозвола се издаје на одређено време, најдуже за период од 15 година (члан 118, став 5 ЗВ). С тим у вези под формулацију „... без водне дозволе...“, која се користи у инкриминацији, може се подвести и ситуација када је истекло важење водне дозволе, уколико су остварена остала обележја предметног кривичног дела.

Објект радње (граматички) јесу акумулације. ЗВ не одређује њен појам, али се она може „дефинисати као велика количина воде која се слила на једно место. Акумулација може бити природна и вештачка. Може имати брану, али то није услов за њено постојање“ (Stojanović i dr., 2017: 229).

Последица се састоји у изазивању опасности по живот или здравље људи или имовину. Оваква последица је карактеристична за кривична дела против опште сигурности људи и имовине, пре свега за изазивање опште опасности из члана 278 КЗ. Ради се о конкретној опасности по заштићена добра (нападни објект), а то су живот, здравље и имовина. То значи да је потребно да наступи непосредна, реална и блиска могућност да дође до повреде живота, здравља и имовине.

Поред тога, мора се радити о општој опасности по наведена добра. То значи да се опасност односи на живот и здравље: „индивидуално неодређених лица (или неограниченог круга лица); појединог али индивидуално неодређеног лица; индивидуално одређеног већег броја (или неограниченог круга) лица“ (Ђоровић, 2009: 25). Када је реч о имовини, ЗВ не тражи да се ради о имовини већег обима, као што то чини КЗ код кривичних дела против опште сигурности људи и имовине. С обзиром на то да се код овог дела и у односу на имовину захтева општа опасност, угрожавање се у том смислу односи на: индивидуално неодређене ствари и већи број (масу) индивидуално одређених ствари (Ђоровић, 2009: 25). Код изазивања опште опасности може бити упитно да ли долази у обзир

„једна индивидуално неодређена ствар“, јер је спорно да ли се једна таква ствар може подвести под формулацију имовине „већег обима“ (Ђоровић, 2009: 25–26). Међутим, код дела из члана 209 ЗВ имовина која може бити угрожена радњом кривичног дела није квантификована, тако да не треба искључити могућност да се изазивање опасности по имовину може тицати и „једне индивидуално неодређене ствари“. Када појашњавамо појам „имовине“ путем израза „ствар(и)“, у обзир долазе како непокретне, тако и покретне ствари. Иначе, није неопходно утврђивати вредност имовине која се доводи у опасност (Stojanović i dr., 2017: 229).

Кривично дело може бити извршено само са умишљајем.

Извршилац може бити било које лице. То би, у складу са чланом 2 Закона о одговорности правних лица за кривична дела, могло бити и правно лице.

Прописана је казна затвора од шест месеци до пет година. Покушај је кажњив према општој одредби из члана 30, став 1 КЗ. У одредби члана 209 ЗВ оперише се са формулацијом „... казниће се за кривично дело...“. Имајући у виду да је у глави ЗВ посвећеној казним одредбама направљена дистинкција између појединих кажњивих дела, тј. посебно су насловљени одељци посвећени кривичним делима, привредним преступима и прекршајима, наглашавање у одредби члана 209 ЗВ да се ради о кривичном делу јесте сувишно.

Ово кривично дело не може бити у стицају са кривичним делом изазивања опште опасности, тј. стицај је привидан. У ретким радовима који су писани о овој инкриминацији наводи се да је стицај привидан по основу специјалитета (Stojanović i dr., 2017: 229). У том контексту, изазивање опште опасности се сматра општим, а неовлашћено пуњење и коришћење акумулације посебним кривичним делом, тако да ће у случају када су остварена оба ова кривична дела постојати само потоње, по принципу *lex specialis, derogat legi generali* (Stojanović i dr., 2017: 229). У теорији кривичног права није споран општи карактер изазивања опште опасности (Краус, 1986: 567; Чејовић, Миладиновић, 1997: 337; Јовановић и др., 2000: 427; Лазаревић, 2006: 707–708; Стојановић, Перић, 2009: 222; Делић, 2014: 123). Отуда се истиче да кривичног дела изазивања опште опасности неће бити уколико је остварено неко друго кривично дело против опште сигурности људи и имовине. Међутим, један део теоретичара истиче да из општости овог кривичног дела произилази „његов супсидијаритет“ (Краус, 1986: 567), односно да је основна карактеристика кривичног дела изазивања опште опасности његова „супсидијарност, тј. постојаће само ако се не стичу услови за неко друго из ове главе. У

целини посматрано, изазивање опште опасности има све особине деликта запреке (*le délit – obstacle*) код кога репресија долази из превентивних разлога“ (Стојановић, Перић, 2009: 222). Ако би се прихватило ово схватање (које још заступају Јовановић и др., 2000: 427), онда би однос између кривичног дела изазивања опште опасности и кривичног дела неовлашћеног пуњења и коришћења акумулације био базиран на принципу супсидијаритета, *lex primaria derogat legi subsidiariae*. То би можда могло имати и одређене практичне реперкусије. Наиме, у ситуацији када би неко лице без водне дозволе пуњењем или коришћењем акумулације нехатно изазвало прописану последицу, онда се не би могло радити о делу из члана 209 ЗВ, јер није прописана кажњивост и за нехат, али би се, услед супсидијарне примене члана 278 КЗ (пошто „није остварено неко друго дело“), тј. општег карактера његове радње и идентичности последица ових кривичних дела, могло радити о нехатном облику изазивања опште опасности. Кривично дело изазивања опште опасности може постојати и уколико је учинилац који поседује водну дозволу вршењем пуњења или коришћења акумулације изазвао опасност по живот или тело људи или имовину већег обима (Stojanović i dr., 2017: 229). ЗВ, даље, не регулише ситуацију уколико услед кривичног дела из члана 209 наступи „тежа последица“, смрт или тешка телесна повреда. У том случају постојаће стицај овог кривичног дела са кривичним делом нехатно лишење живота или нехатне телесне повреде.

У одредби члана 211, став 1, тачка 11а ЗВ прописано је као привредни преступ, за који одговара правно лице или одговорно лице у правном лицу, вршење неке радње без важеће водне дозволе или супротно издајој водној дозволи. До доношења Закона о изменама и допунама ЗВ из 2016. године, ова радња је представљала прекршај. У питању је делатносни деликт, тј. у његовом бићу није предвиђена последица, већ се као привредни преступ квалификује свака радња која се врши без важеће водне дозволе, односно радња која је супротна тој дозволи. Зато се и сам чин пуњења или коришћења акумулације без водне дозволе може представљати наведени привредни преступ.

КРИВИЧНО ДЕЛО ОШТЕЋЕЊА ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЈИ РЕЧНИХ НАНОСА ИЗ ЧЛАНА 210 ЗВ

Предметна инкриминација гласи:

„Ко експлоатацијом речног наноса из корита водотока оштети корито, обале и регулационе објекте, казниће се за кривично дело за твором од шест месеци до пет година или новчаном казном.

За кривично дело из става 1 овог члана учиниоцу ће се поред прописане казне одузети и предмет извршења кривичног дела“.

Радња извршења се састоји од експлоатације речног наноса из корита водотока. До доношења Закона о изменама и допунама ЗВ из 2016. године постојао је посебан одељак овог закона који је носио назив „Експлоатација речних наноса“ (чл. 89–91). Наведеним изменама и допунама ЗВ овом одељку је промењен назив у „Вађење речних наноса“. У образложењу Нацрта закона о изменама и допунама ЗВ наведено је да је до терминолошке промене у називу и садржини овог одељака дошло „због потребе да се изврши усаглашавање са изменама извршеним у претходним члановима Закона о водама“. Међутим, очигледно је да до пуног усаглашавања није дошло, с обзиром на то да се у члану 210 ЗВ, како у наслову тако и у садржини инкриминације, задржао израз „експлоатација“. Зато би у духу последњих измена ЗВ било исправније да кривично дело из члана 210 ЗВ носи назив „Оштећење при вађењу речних наноса“, као и да његова радња буде формулисана као „Ко вађењем речног наноса...“. Зато се, имајући у виду казано, може закључити да експлоатација речног наноса као радња извршења овог кривичног дела представља радњу вађења реченог наноса.

За постојање ове инкриминације није од значаја да ли је експлоатацијом/вађењем речног наноса остварена каква корист, тј. дело ће постојати и уколико корист уопште није остварена (Stojanović i dr., 2017: 229).

Према одредби члана 3, став 1, тачка 53 ЗВ речни наноси су трајни или привремени наноси река и бујица (песак, шљунак и слично), који се налазе на водном земљишту. Под водним земљиштем се пак у смислу члана 8, став 1 ЗВ сматра земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем.

Радња извршења се предузима на кориту водотока. Према члану 3, став 1, тачка 16 ЗВ водоток представља корито текуће воде заједно са обалама и водом која њиме стално или повремено тече и може бити

природни (река, бујица, поток) и вештачки (канал, просек, измештено корито). ЗВ разликује корито за велику воду и корито за малу воду (члан 3, став 1, тач. 39 и 40). Корито за велику воду јесте корито и простор који плави велика вода повратног периода једном у 100 година, док је корито за малу воду удубљење кроз које теку мале и средње воде водотока, односно удубљење које је стално покривено водама природних језера и других површинских вода.

Последица се састоји у оштећењу корита, обале и регулационог објекта. Законско одређење појма корита већ је изнето у претходном излагању. Под обалом се сматра појас земљишта (ширине до 10 м), који се налази непосредно уз корито водотока, језера, акумулација и других површинских вода (члан 3, став 1, тачка 42 ЗВ). Регулациони објекти су обалоутврде, преграде, прагови, напери и други објекти у речном кориту, намењени његовој стабилизацији и побољшању режима течења (члан 15 ЗВ). Иако у набрајању објеката радње овог кривичног дела законодавац користи саставни везник „и“, довољно је да је дошло до последице (оштећења) само на једном од њих (Stojanović i dr., 2017: 230).

Кривично дело се може извршити само са умишљајем.

Учиниолац може бити било које лице, укључујући и правно лице.

Прописана је алтернативно казна затвора од шест месеци до пет година и новчана казна. И у одредби члана 210 ЗВ користи се сувишна формулација „... казниће се за кривично дело...“, тако да у погледу не важи констатација изнета код претходног кривичног дела. Уколико се суд определи за новчану казну, неће је моћи одмерити према посебним распонима броја дневних износа предвиђених у члану 49 КЗ, односно у посебним распонима одређених (фиксних) износа прописаних у члану 50 КЗ, с обзиром на то да су ови распони везани за износ казне затвора до три године. Зато суду стоји на располагању, у случају да се определи за новчану казну, да је одмери у оквиру општег распона броја дневних износа, односно општег распона одређених износа.

У ставу 2 овог члана прописано је обавезно изрицање мере безбедности одузимања предмета. Наиме, КЗ је у члану 87, став 3 прописао да се законом може одредити обавезно одузимање предмета, па је та могућност искоришћена код ове инкримнације.

Кривично дело из члана 210 ЗВ не може бити у стицају са кривичним делом оштећења брана, насипа или водопривредних објеката из члана 282 КЗ. Стицај је привидан по основу супсидијаритета, тј. потоње кривично дело је супсидијарно у односу на кривично дело оштећења при експлоатацији речних наноса из члана 210 ЗВ, које пак има примарни карактер.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Из свега напред наведеног сматрамо да инкриминације из члана 209 и 210 ЗВ нису неопходне. Адекватна кривичноправна заштита водном режиму могла би се пружити постојећим кривичним делима против опште сигурности људи и имовине, а по потреби могла би се извршити корекција појединих кривичних дела из ове главе (пре свега оштећење брана, насипа и водопривредних објеката) да би се, евентуално, инкриминисале неке ситуација које се не би могле подвести под постојећу регулативу ових кривичних дела.

СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

- Делић Н. (2014). *Нова решења у посебном делу КЗ Србије*. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду.
- Јовановић Љ., Ђурђић В., Јовашевић Д. (2000). *Кривично право: Посебни део*. Ниш: Правни факултет Универзитета у Нишу.
- Kraus В. (1986). *Krivična dela protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine*. U: N. Srzentić (red.). *Komentar krivičnih zakona SR Srbije, SAP Kosova i SAP Vojvodine*. (str. 561–585). Београд: Savremena administracija.
- Лазаревић Љ. (2006). *Коментар Кривичног законика Републике Србије*. Београд: Савремена администрација.
- Stojanović Z., Miloradović O., Radisavljević M., Trešnjev A. (2017). *Priručnik za suzbijanje privrednog kriminaliteta i korupcije*. Београд: Ministarstvo pravde SAD – OEBS Srbija.
- Стојановић З., Перић О. (2009). *Кривично право: Посебни део*. Београд: Правна књига.
- Ђоровић Е. (2009). *Кривично дело изазивање опште опасности*. Нови Пазар–Ниш: Државни универзитет у Новом Пазару – СВЕН.
- Чејовић Б., Миладиновић В. (1997). *Кривично право: Посебни део*. Београд: Српско удружење за кривично право.
- Кривични законик, Службени гласник Републике Србије, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016.
- Закон о водама, Службени гласник Републике Србије, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016.
- Закон о заштити животне средине, Службени гласник Републике Србије, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 – одлука УС, 14/2016.

Закон о одговорности правних лица за кривична дела, Службени гласник Републике Србије, бр. 97/2008.

Нацрта закона о изменама и допунама Закона о водама, преузето 15. новембра 2017., са <http://www.minpolj.gov.rs/projekti-ministarstva/javna-rasprava-o-nacrtu-zakona-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-vodama/>

INCRIMINATIONS UNDER ARTICLE 209 AND ARTICLE 210 OF THE LAW ON WATER

Emir Corovic, PhD, Assistant professor
State University of Novi Pazar, Department for Legal Sciences

Summary

In the article, the author discuss two criminal offences from the Law on Water. These are the offences of unlawful inflowing and using of the accumulation from Article 209 and damage during exploitation of river sediment from Article 210 of this Law. Thus, these incriminations are of secondary criminal legislation, which does not receive enough acclaim in legal literature. The author first dealt with the issue of the object of the criminal law protection of these criminal offences, and later particularly analyzed their features.

Key words: *the Law on Water, criminal offences, Unlawful inflowing and using of the accumulation, Damage during exploitation of river sediment*